

ПОРІВНЯЛЬНІ ПЕРЕВАГИ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Резюме. Розглянуто види транспорту в туристичній галузі України. Зроблено порівняльну характеристику діяльності різних видів транспорту, визначені їх переваги та недоліки.

The summary. Considered modes of transport in the tourism industry in Ukraine. The comparative characteristics of different modes of transport, identified their strengths and weaknesses.

Ключові слова: транспорт, транспортні послуги, туристична подорож.

Постановка проблеми. В сучасних умовах стрімкого розвитку транспортних засобів все більше ускладнюється завдання приведення можливостей організаторів відпочинку у відповідність з різноманітними та динамічними вимогами щодо транспортного обслуговування туристів різних вікових, соціальних, мотиваційних та інших категорій. Кожний вид транспорту має свої недоліки і переваги, які характеризують його конкурентні можливості, експлуатаційні, технічні та економічні особливості й умови функціонування.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням різних аспектів розвитку транспортної галузі займаються такі науковці: Яновський П.О., Любіцева О.О., Біржаков М.Б., Нікіфоров В.І., Кислий В.М., Біловодська О.А., Олефіренко О.М., Смоляник О.М. та ін. Біржаков М.Б., Нікіфоров В.І. досліджують види перевезень туристів та перевезення у складі туристичного продукту різних рівнів [6], Яновський П.О. розглядає питання у використанні транспортних засобів з метою туризму [7]. У працях Гудкова В.А., Миротина Л.Б., Вельможиана А.В., Ширяєва С.А. [8] досліджується стан пасажирських автомобільних перевезень.

Метою статті є дослідження та характеристика різних видів транспорту в Україні. Визначення переваг та недоліків для оптимального й ефективного способу конкретного перевезення туристів. Розроблення рекомендацій щодо покращення транспортного забезпечення.

Виклад основного матеріалу. При плануванні подорожі враховуються такі фактори, як швидкість доставки до цілі подорожі, безпека, вартість переїзду, комфортність, можливість перевезення багажу, зупинки, широкого огляду під час поїздки, умови для сну і відпочинку, харчування, рівень шуму і вібрацій, наявність несприятливих екологічних впливів. Чим кращі оцінки має набір таких факторів, тим вища вартість транспортної подорожі. Однак жодний вид транспорту не задовольняє такому набору вимог повністю.

Використання того чи іншого виду транспорту при формуванні тур-продукту визначається:

- 1) рейтингом популярності;
- 2) ступенем розвитку транспортної системи певної території;
- 3) видом подорожі;
- 4) протяжністю маршруту;
- 5) платоспроможністю туриста;
- 6) туристично-рекреаційними ресурсами території;
- 7) національними традиціями;
- 8) демографічною структурою населення та ін.

Ринкові умови призводять до посилення конкуренції різних видів транспорту, що ускладнює їм функціонування й утримання стабільних позицій на транспортному ринку. Вибір ефективного способу перевезень (виду транспорту) для туристів необхідно здійснювати з урахуванням вимог ринку до умов транспортного обслуговування пасажирів [7].

Види транспорту дуже різняться за своїми характеристиками. Кожен з них має як безсумнівні переваги, так і очевидні недоліки, що необхідно враховувати при виборі транспортних засобів для подорожування. В таблиці 1 показано привабливість основних транспортних засобів для міжнародних туристичних подорожей.

Оцінка привабливості основних транспортних засобів для міжнародних туристичних подорожей за десятибальною шкалою [3, с. 266]

<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Види транспортних засобів</i>					
	<i>Річкові судна</i>	<i>Морські судна</i>	<i>Залізничні вагони</i>	<i>Автобуси</i>	<i>Легкові автомобілі</i>	<i>Літаки</i>
1. Безпека руху	7	5	6	4	5	7
2. Екологічна безпека	6	6	7	5	6	8
3. Вартість перевезення	8	6	9	8	2	1
4. Експлуатаційна швидкість	1	2	6	4	6	10
5. Мобільність	1	1	1	8	10	5
6. Можливість зупинки на шляху	2	1	1	8	10	1
7. Можливість довготривалого життєзабезпечення в дорозі	8	10	5	3	2	5
8. Ємність	7	10	6	4	1	7
9. Питомі капіталовитрати	2	1	5	8	10	2
10. Рівень комфорту	8	10	2	4	6	6
Всього балів	50	52	48	56	58	52

Туристична подорож може проходити при комбінованому використанні кількох видів транспорту: залізничний + автобус, авіаційний + автобус і т.п. Найбільш мобільні види транспорту – автобус і легковий автомобіль – використовуються як на самостійних та групових маршрутах, так і у вигляді трансферного транспорту для доставки туристів з аеропорту/вокзалу в готель і назад.

При внутрішньому туризмі найбільшу популярність мають автобусні і залізничні перевезення. В останні роки збільшився відсоток туристів, які користуються авіатранспортом, що пов'язано з розвитком таких видів туризму, як шоп-тури і бізнес-тури, де визначальним фактором є швидкість доставки.

Залізничний транспорт протягом багатьох років відігравав визначну роль в економічному та політичному житті України. В умовах переходу до ринкової економіки залізнична галузь потребує докорінної модифікації, тому що економічні показники порівняно з закордонними країнами дуже низькі.

Роль залізничного транспорту в туристичній індустрії на сьогодні досить скромна. Відповідно до ринкових досліджень на міських маршрутах серед основних цілей поїздки домінує "відвідування родичів і друзів". На другому місці – ділові й лише на третьому – туристичні поїздки [3].

На території України функціонують шість основних залізничних магістралей, об'єднаних державним департаментом «Укрзалізниця»: Південно-Західна (керування в Києві), Донецька (Донецьк), Придніпровська (Дніпропетровськ), Південна (Харків), Львівська (Львів), Одеська (Одеса).

Таблиця 2

Переваги та недоліки залізничного транспорту

<i>ПЕРЕВАГИ</i>	<i>НЕДОЛІКИ</i>
Вища швидкість доставки пасажирів і, як правило, коротший шлях перевезення в порівнянні з річковим і морським транспортом, у тому числі транспортними коридорами	Висока вартість споруд, пристроїв, рухомого складу при повільній віддачі капітальних вкладень (великий термін окупності – 6–10 років)
Можливість перевезень великої кількості пасажирів і висока пропускна і провізна спроможність залізничних ліній, що обчислюється десятками мільйонами пасажирів на рік у кожному напрямку	Недоліки в якості обслуговування
Регулярність перевезень незалежно від кліматичних умов, пори року і часу доби (вдень і вночі)	Велика питома вага (близько половини загальних витрат щодо експлуатації) умовно-постійних витрат (утримання та ремонт будівель, споруд, різних пристроїв, адміністративного персоналу та інше), що обмежує можливості управління доходами і витратами
Ресурсозбереженість	
Велика ефективність при масових перевезеннях пасажирів на середні та далекі відстані, особливо маршрутами	
Відносно невисока собівартість перевезень пасажирів	
Високий рівень безпеки руху	
Нижчий рівень заподіяної шкоди навколишньому середовищу	

**Розроблено автором на основі джерел [1; 10].*

Залізничний транспорт, незважаючи на недоліки в якості обслуговування, найбезпечніший і високоекономічний вид транспорту (табл. 2).

Укрзалізниця працює над упровадженням швидкісного руху в Україні, зокрема, над формуванням національного швидкісного пасажирського транспортного коридору Львів–Київ–Харків–Донецьк на першому етапі і продовженням його до Дніпропетровська – на другому.

Державна адміністрація залізничного транспорту "Укрзалізниця" прогнозує, що компанія Hyundai доставить з Південної Кореї перший швидкісний поїзд до України в лютому-березні 2012 року. За укладеним у грудні 2010 контрактом між ПЗ (Південна залізниця) і Hyundai південнокорейський виробник поставить в Україну 6 швидкісних поїздів до чемпіонату Європи з футболу 2012 року, а ще 4 – до кінця 2012 року. Крім того, заплановано будівництво нового депо в Києві для обслуговування швидкісних поїздів Hyundai [13].

Для розвитку та залучення додаткового пасажиропотоку українська залізниця потребує:

- кардинального покращення умов переїзду;
- модернізації об'єктів інфраструктури залізничних ліній;
- зниження собівартості та підвищення рентабельності перевезень;
- розширення спектра пропонованих у поїздах додаткових послуг;
- підвищення рівня підготовки кадрів та соціального забезпечення працівників галузі залізничного транспорту.

Автомобільний транспорт можна назвати транспортом всезагального застосування в сфері туризму, бо він використовується від трансферу й екскурсій до оренди малолітражних автомобілів туристами для особистого використання на відпочинку. Завдяки своїй економічності, доступності широким верствам населення, автобусні подорожі є наймасовішим видом туристичних перевезень, який необхідно розвивати, щоб мати тенденції до нарощування обсягів та збільшення державного бюджету країни (табл. 3).

Таблиця 3

Переваги та недоліки автомобільного транспорту

ПЕРЕВАГИ	НЕДОЛІКИ
Можливість доставки пасажирів „від житла до житла” без пересадок при перевезеннях і переміщеннях від «житла» до місця відпочинку (країна–місто–готель)	Велика собівартість перевезень (в десятки разів вища, ніж на інших видах транспорту)
Можливість використання в будь-яких видах сполучення	Низький рівень безпеки руху і висока аварійність
Висока маневреність, завдяки якій швидко здійснюється передислокація транспортних засобів	Велика забрудненість навколишнього середовища (приблизно 80% забруднень від усіх видів транспорту)
Більша швидкість перевезень в порівнянні з водним і залізничним транспортом	
Менші в порівнянні з іншими видами транспорту капіталовкладення при малих пасажиропотоках і невеликих відстанях перевезень	Невисокий рівень комфортного життєзабезпечення під час тривалих подорожей
Можливість зупинок у дорозі	

*Розроблено автором на основі джерел [4; 5; 8].

Перспектива збільшення міжнародних автомобільних перевезень, у тому числі транзитних, залежить від розвитку транспортно-дорожньої інфраструктури. Автомагістраль (автобан Київ–Одеса) – автомобільна дорога міжнародного значення на території України проходить територією Київської, Черкаської, Кіровоградської, Миколаївської та Одеської областей (рис. 1).

Рисунок 1. Автомобільні дороги України міжнародного і національного значення [12]

Співпадає з Європейським автомобільним маршрутом (Санкт-Петербург–Київ–Одеса–Самсун–Мерзифон). Поєднує великі промислові, адміністративні та культурні центри України з морськими портами і зонами відпочинку на Чорноморському узбережжі, а також забезпечує транзитні автотранспортні перевезення між Балканськими країнами, Росією, країнами Балтії та

Скандинавії. Починається в Києві, проходить через Васильків, Білу Церкву, Ставище, Умань, Ульяновку, Жовтень і закінчується в Одесі (рис. 2). Загальна відстань – 453,3 км, з під'їздами – 478,0 км [12].

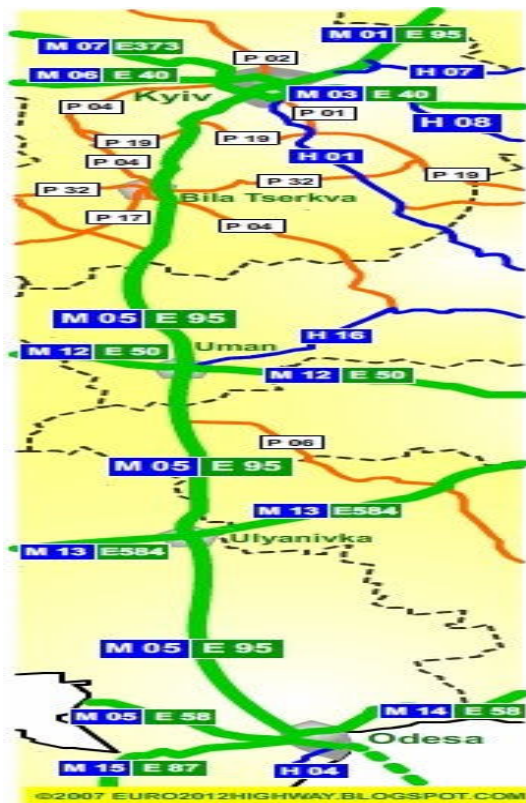

Рисунок 2. Автомагістраль М-05 Е-95 автобан Київ–Одеса [12]

У сучасних умовах для забезпечення розвитку автомобільних перевезень в Україні необхідно вирішити три найважливіші задачі [8]:

- налагодити виробництво транспортних засобів, які відповідають вимогам міжнародних стандартів для виконання таких перевезень;
- створити розвинені мережі відповідно до оснащених автомагістралей національного і міжнародного значень;
- вирішити організаційно-технічні й правові питання.

Морські круїзи – один з найкомфортабельніших, а тому й найдорожчих видів відпочинку (табл. 4). Ціни ж на українські водні подорожі в 3–5 разів нижчі від загальносвітових завдяки нижчій фрахтовій ставці судів і дешевшому сервісу. З цієї причини конкуренція на вітчизняному круїзному ринку існує тільки між «своїми» турфірмами і майже відсутня з іноземними. Займаючи більш високе становище, закордонні круїзні фірми майже не роблять особливих спроб упровадження на український ринок.

Організаційно морський транспорт нашої держави складається з трьох пароплавств: Чорноморського, Азовського та Українсько-Дунайського. У Чорноморському басейні функціонує також паромна переправа Іллічівськ-Варна (Болгарія). До структури Чорноморського пароплавства входять 11 морських портів. В Азовському пароплавстві працюють три порти: Маріуполь, Бердянськ, Керч. Дунайське пароплавство працює на річці і в морі, має 4 порти: Рені, Ізмаїл, Усть-Дунайськ, Кілія.

Таблиця 4

Переваги та недоліки морського транспорту

<i>ПЕРЕВАГИ</i>	<i>НЕДОЛІКИ</i>
------------------------	------------------------

Можливість проведення масових перевезень пасажирів (морські круїзи); у тому числі міжконтинентальних, міжбасейнового і внутрібасейнових (каботажних) перевезень пасажирів	Обмеженість в обслуговуванні територій держави (лише тих, які мають вихід до морських берегів)
Необмеженість провізної і пропускнуої спроможності	Великі капітальні вкладення в порти і транспортний флот
Високий рівень комфорту; можливість повноцінного відпочинку; повний комплекс життєзабезпечення	Синдром «замкненого простору»; схильність до «морської хвороби» частини людей
Можливість реалізації різних видів і цілей туризму (розважальний, пізнавальний, бізнес, навчальний та ін.)	Залежність роботи від метеорологічних і кліматичних умов (вітрів, течій, штормів, тривалості навігаційного періоду і т.п.)
	У ряді випадків високі тарифи

**Розроблено автором на основі джерел [6; 7].*

Морський транспорт розвинений на півдні країни – на узбережжі Чорного та Азовського морів та обслуговує важливі зовнішньоекономічні зв'язки України. Найбільші порти – Одеса, Іллічівськ, Херсон, Миколаїв, Севастополь, Євпаторія, Південний, Керч, Маріуполь, Бердянськ. Саме вони забезпечують участь країни у міжнародній системі морських транспортних перевезень. Найбільшим морським портом в Україні є Одеса, яка має регулярне сполучення більш ніж зі ста країнами світу. Одеса не має собі рівних в Україні і за перевезенням пасажирів.

Основною проблемою морського транспорту є зростання питомої ваги суден, технічний стан яких не відповідає сучасним вимогам, що призводить до конфліктів, катастроф, загострення екологічної ситуації в морській акваторії і портових містах [9].

В організації пасажирських перевезень морським транспортом основними завданнями є:

- вдосконалення туристсько-експлуатаційних перевезень;
- інвестування у проекти модернізації та розвитку нової інфраструктури морських портів;
- забезпечення безпеки судноплавства в порту і на підхідних каналах;
- реєстрація суден, видача посвідчень особи моряка, судових документів, дипломів тощо (реєстраційно-дозвільні функції);
- підвищення якості обслуговування пасажирів для впровадження на територію країни закордонних круїзних фірм.

Річковий транспорт як галузь народного господарства є одним із найважливіших видів транспорту, який у взаємодії з залізничним та іншими видами транспорту задовольняє потреби населення в пересуванні по внутрішніх водних шляхах (табл. 5). Річкові подорожі завдяки наявності берегового огляду інформативніші, до того ж є можливість значної кількості стоянок.

Обсяги пасажирських перевезень річковим транспортом в Україні незначні, але є найбільш рентабельними за рахунок міжнародних сполучень із використанням басейнів рік Дніпра і Дунаю, а також прибережних вод Чорного моря у напрямку країн Центральної і Південно-Східної Європи.

Ефективність функціонування річкового транспорту України значно нижча (близько 20%) у порівнянні з розвиненими країнами Заходу. Загальна довжина судноплавних річок в Україні 4,4 тис. км, у тому числі з навігаційною обстановкою – 3,9 тис. км. Найдовша внутрішня водна артерія – Дніпро (1200 км) [5].

Основну роль у перевезенні пасажирів відіграє Дніпровський басейн. По Дніпру та його найбільших притоках – Прип'яті й Десні – здійснюється понад 90% усіх перевезень річкового транспорту в країні. Найбільші порти на Дніпрі – Київ, Дніпропетровськ і Запоріжжя.

Судноплавні шляхи проходять також по Дністру, Південному Бугу, Інгульцю, Сіверському Донцю, Стиру та Горині.

Основною річковою магістраллю міждержавних перевезень є Дунай. На ньому діють порти Вилкове, Кілія, Ізмаїл та Рені [14].

Таблиця 5

Переваги та недоліки річкового транспорту

ПЕРЕВАГИ	НЕДОЛІКИ
Висока провізна і пропускна спроможність глибоких рік	Нерегулярність (сезонність) роботи флоту протягом року через замерзання рік у зимовий період
Забезпечення масових перевезень пасажирів під час навігаційного періоду (екскурсійні пороми, теплоходи для прогулок)	Менша в порівнянні з залізничним і морським транспортом швидкість перевезень; часто більша довжина маршруту перевезень; затримання перевезень через шлюзування
Невеликі питомі капіталовкладення, витрати металу і палива через незначну величину питомого опору руху (особливо при русі за течією ріки)	Залежність роботи флоту від географії розміщення судноплавних рік; можливість перевезення значної частини пасажирів лише в меридіональному напрямку течії рік

**Розроблено автором на основі джерел [5; 7].*

Для створення належних умов для розвитку річкового судноплавства необхідно:

- оновлення річкової інфраструктури;
- модернізації річкового транспорту шляхом упровадження комерційної складової в управління річками та прилеглими до них територіями;
- стимулювання інновацій та модернізації суден, покращення якості обслуговування;
- забезпечення безпеки й охорони;
- ефективне управління водними шляхами.

Повітряний транспорт – найшвидший і водночас найдорожчий вид транспорту (табл. 6). Основна сфера застосування повітряного транспорту – пасажирські перевезення на відстанях понад тисячу кілометрів. За середньою відстанню перевезення одного пасажирів повітряний транспорт в Україні посідає перше місце і перевищує залізничний транспорту понад 10 разів.

Найбільші аеропорти України зосереджені у містах: Київ, Харків, Донецьк, Дніпропетровськ, Одеса, Вінниця, Львів, Луганськ, Запоріжжя, Сімферополь, Чернівці, Херсон, Миколаїв, Івано-Франківськ. Найбільші міста України мають по два аеропорти: в Києві – це «Бориспіль» і «Київ (Жуляни)», в Одесі – «Центральний» і «Застава», в Сімферополі – «Сімферопільський» і «Заводський». Найбільший аеропорт країни знаходиться у Борисполі під Києвом.

Діють повітряні лінії до Франкфурта, Парижа, Торонто, Нью-Йорка, Лондона, Кіото, Тяньцзіня, Ізраїлю. Розширюються зв'язки з країнами Близького Сходу, Росією, Китаєм, Японією, Індією, Австралією, країнами Африки і Південної Америки. Українські авіаперевізники щотижня здійснюють 225 регулярних рейсів (у тому числі 128 – у країни СНД). З метою визначення найзручніших авіашляхів для іноземних туристів в Україні авіакомпаніями постійно проводяться маркетингові дослідження.

Авіаційний транспорт відіграє важливу роль у здійсненні міжнародного сполучення України, особливо на заході, сході та півдні, а також у межах національної транспортної мережі.

Таблиця 6

Переваги та недоліки повітряного транспорту

ПЕРВАГИ	НЕДОЛІКИ
Висока швидкість і малі терміни перевезень пасажирів	Висока собівартість (у кілька разів більша, ніж на інших видах транспорту) перевезень

	пасажирів
Велика дальність польотів без пересадок через спрямлення повітряних маршрутів	Залежність від погодних умов

Авіація загального призначення включає в себе всі нерегулярні цивільні польоти, як приватні та комерційні, та може включати в себе: бізнес-рейси, чартерні рейси, приватну авіацію, льотну підготовку, повітроплавання, парашутизм, дельтапланеризм, аерофотозйомку, санітарну авіацію, поліцію повітряного патрулювання та службу боротьби з лісовими пожежами та ін. [10].

Основними проблемами розвитку повітряного транспорту в Україні є застарілий парк літаків, невелика кількість внутрішньодержавних перевезень, невідповідність технічних можливостей аеропортів України сучасним міжнародним вимогам.

Для подальшого розвитку повітряного транспорту та збільшення загального обсягу перевезень необхідно:

- розширення мережі та парку літаків авіакомпаній, налагодження інфраструктури;
- перепідготовка і підвищення кваліфікації фахівців (пілотів, обслуговуючого персоналу);
- спорудження нових та реконструкція ряду старих аеропортів;
- покращення послуг бронювання, встановлення знижок та пільг на тарифи квитків;
- підвищення інвестиційної привабливості (залучення додаткових інвестицій як на мікрорівні (інвестицій окремих юридичних та фізичних осіб, кредитно-фінансових інститутів та ін.), так і на макрорівні та наднаціональному рівні (інвестиційних ресурсів транснаціональних утворень, урядів окремих держав, міжнародних економічних та валютно-фінансових організацій).

Ринок транспортних послуг є видовим (галузевим) субринком на туристичному ринку будь-якого масштабу. Техніко-економічні показники, які служать основою у відповідних обґрунтуваннях визначення доцільності організації перевезень пасажирів конкретного транспорту, такі:

- довжина і густота шляхів сполучення;
- регулярність перевезень;
- швидкість і тривалість доставки пасажирів;
- собівартість перевезень;
- якість обслуговування;
- надійність, безпека, екологічність перевезень;
- трудомісткість, капіталомісткість, енергоємність та металомісткість виду транспорту

[11].

Спостерігається конкуренція серед видів транспорту, оскільки за зазначеними перевагами (час, комфортність, надійність і ціна) – види транспорту не рівнозначні: залізничний транспорт дешевший і надійніший, але програє іншим видам в комфортності і витратах часу; авіаційний, навпаки, комфортабельний, зменшує витрати часу, але підвладний коливанням погодних умов і тому менш надійний і значно дорожчий; автомобільний транспорт досить дешевий, але за іншими параметрами менш зручний; водний транспорт (морський і річковий) став одним із перших використовуватись як висококомфортабельний для організації транспортних подорожей. Конкурентність стимулює урізноманітнення пропозиції й удосконалення організаційних форм діяльності, тобто інтенсифікацію ринку туристичних послуг.

Висновки. Переваги і недоліки кожного виду транспорту проявляються в їх техніко-економічних показниках, які використовуються при визначенні ефективності й сфер використання того чи іншого виду транспорту.

Транспортна інфраструктура України вимагає розвитку, а також будівництва нових залізничних ліній для швидкісного пасажирського руху та сучасних автомобільних доріг, модернізації річкового, морського та авіаційного транспорту, а також суттєвого підвищення якості обслуговування пасажирів на всіх видах транспорту. Поряд із розвитком конкуренції між видами транспорту з урахуванням їх переваг і недоліків необхідно продовжувати розвиток процесів інтеграції і взаємодії видів транспорту в умовах єдиної транспортної системи країни.

Використана література

1. Логістика: Теорія та практика: навч. посібник [Текст] / В.М. Кислий, О.А. Біловодська, О.М. Олефіренко, О.М. Смоляник. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 360 с.
2. Дідківський, М.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посібник [Текст] / М.І. Дідківський. – К.: Знання, 2006. – 462 с.
3. Школа, І.М. Менеджмент туристичної індустрії: навч. посібник [Текст]; за ред. проф. І.М. Школи. – Чернівці, 2003. – 596 с.
4. Гетьман, В.І. Автотуризм чи автомобільний туризм: теорія і реальність [Текст] / В.І. Гетьман. – К.: 2002. – 185 с.
5. <http://www.ukrtourism.com.ua/ua/ukraine/transport/>
6. Биржаков, М.Б. Индустрия туризма: перевозки [Текст] / М.Б. Биржаков, В.И. Никифоров. – Изд. третье, переработанное и дополненное. – СПб.: Издательский дом „Герда”, 2007. – 528 с.
7. Яновський, П.О. Пасажирські перевезення: навч. посібник [Текст] / П.О. Яновський. – Київ.: НАУ, 2008. – 469 с.
8. Пассажи́рские автомоби́льные перево́зки: учебник для вузов [Текст] / В.А. Гудков, Л.Б. Миротин, А.В. Вельможин, С.А. Ширяев; под ред. В.А. Гудкова – М.: Горячая линия – Телеком, 2006. – 448 с.
9. Тарангул, Л.Л. Розміщення продуктивних сил: посібник [Текст] / Л.Л. Тарангул, І.О. Горленко, Г.І. Євтушенко. – К., 2000. – 264 с.
10. <http://www.gaservesamerica.com/learn/transportation.html>
11. Любіцева, О.О. Ринок туристичних послуг [Текст] / О.О. Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.
12. <http://euro2012highway.blogspot.com>
13. <http://ukranews.com/uk/news/ukraine>
14. http://uk.wikipedia.org/wiki/Транспорт_в_Україні